Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаһыат 1931 сыл алтыныы ыйтан тахсар

№ 81(5281) | 1979 сыл. От ыйын 10 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 карчы.

ҮРҮҢ ИЛГЭ ДЭБИЛИЙЭР

Чурапчы совхоз Сылгыннаах отделениетын Тамнымкы ферматтан ыанньыктыттара А. А. Никифорова уонна А. У. Макаров үрүҥ илгэни дьаһалтатыгар үчүгэй түмүктэри ситиһэн ыһаллар.

Анна Афанасьевна сыл аҥардааҺы сорунааҕын 172 бырыһыан толордо, оттон маччыгар бастакы ыйыгар хас биирдии ыанньыктан 211 кг мыр былаанныыр 369 кг ылан ааппа куоһарда. Киин бөлүөгэ опытчаах ыанньыксыт Андрей Устинович Макаров сыл аҥардааҕыттан 148 бырыһыан, оттон ыйыгар бос ыйдааҕыттан 156 бырыһыан толортоон эмиэ үчүгэй көрдөрүүлэннэ.

С. ЯКОВЛЕВ.

* * *

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоготоокуу отделениетын ыанньыксыттара от ыйыгар күнүгэ ортотунан 3070 кг үрүҥ илгэни ылаллар.

Бу күннэргэ ордук үчүгэйдик Е. Р. Осипова старшайдаах Бөкөмө фермата үлэлиир. Маннык 7 ыанньыксыт күнүгэ 1150 кг үүтү ылар.

Т. ПЕСТЕРЕВА.

От ыйын 11—14 күннэригэр сүөһүгэ сүмэһиннээх аһылыгы бэлэмнээһинигэ общественность маассабай субуотунньуга

БУКА БАРЫ—КӨХТӨӨХ ҮЛЭҔЭ!

Оройуон совхозтарыгар сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин 1979 сыл от ыйын 9 күнүнээҕи сводката

СОВХОЗТАР	Үлэлиир киһи ахсаана	Звеноолар: барыта	Звеноолар: о. н. механизированнай	Оскуу (гектар)	Кэбиһии (тонна): график	Кэбиһии (тонна): туолан	Сиилэс (тонна): график	Сиилэс (тонна): туолан	Сенаж (тонна): график	Сенаж (тонна): туолан	От мээнкэтэ (тонна): график	От мээнкэтэ (тонна): туолан
Карл Маркс	415	27	7	905	1250	86	264	—	30	—	35	—
Субуруускай	296	19	4	276	675	6	156	—	25	—	35	—
Эрилик Эристиин	271	21	1	195	960	—	240	—	30	—	—	—
«Чурапчы»	293	24	2	236	715	—	180	—	25	—	—	—
Оройуон үрдүнэн	1275	91	14	1378	3640	92	840	—	105	—	70	—

ОБЩЕСТВЕННАЙ СУОҺУ ыйынын бастакы от ыйын 9 күнүгэр сводкатыттан көстөрүнэн, былаанныыр звеноолар ходуһаҕа барыларын осоо да киирэ иликтэр.

Кэлим механизациялаах звенолартан Бризгаев Т. Н., Николаев М. Д. (Субуруускай аатынан совхоз), Сыроватников П. Р. («Чурапчы») үлэлиэн сөмүгэ биллибит. Карл Маркс аатынан совхозтан Толстоуков И. Н., Корякин В. В., Барашков Н. Н. звеноларга биир да оту кэбиһэ иликтэр. Р. П. Борисова (Эрилик Эристиин аатынан совхоз) звенота график сводкатыттан хостоһуон, былаанныыр звеноларга бастакы ыйыгар барыларыгар осоо да киирэ иликтэр.

График быыстыгынан 266 тонна от кэбиһиллиэхтээбиттэн 92 эрэ тонна турда. Кэбиһии «Чурапчы», Эрилик Эристиин совхозтарга суох. Субуруускай аатынан совхозка дьоҥҥо дьоҥҥо суох.

*Былаанныыр үлэни илии баччаҥа диэри ходуһаҕа ситэ туруорулла илиг. Маннык болдьоҥо туруулаах эрдиллэр. График бы

Тыа сирэ—ыччат романтиката ●

ҮЛЭНИ ТӨРДҮТТЭН ТУПСАРЫАХХА

Орто оскуоланы бүтэрэр уолаттар уонна кыргыттар уон сыллааҕы сыралаах үлэлэрин түмүгүн—выпускной экзаменнары—ситиһиилээхтик күүтэрэ баран, баҕа оттуларынан, комсомольскай путевканнан торообут совхозтарыгар үлэлии тахсыылара үгэскэ кубулуйбута мраатта. Эдэрдэр производствоҕа үлэҕа буһуу-хатыы оскуолаттан бараллар, олохтоох байаларын мастаалэрин бүлаллар. Кинилэртэн сорохторо иккі—үс сыл үлэ, үлэн баран сөбүлүүр идэлэрин ылаары ирдэс сирдэргэ уорэх баралларын. Итиннік суолуван улахан олохторун саҕалаабыт дьон ахсаннара сыл ахсын үүнэн иһэр.

Биллэрин курдук, оройуонтутар тыа хаһаайыстыбатыгар, чуолаан, общественнай сүөһү иитиитигэр үлэлиир рабочайдар баһылаах үгүстэрэ балыстан комсомолецтар уонна ыччаттар. Кинилэр бай опыттаах наставниктар салаталарынан үлэлэн үрүн илгэ дьыгынэах мастардарынан буола үүнэллэр. Ылан көрүөҕүн Эрэлик Эристиин аатынан совхоз Хадаардаах отделениетын «ЫБСЛКС 60 сылга» комсомольскай-ыччат ферма коллективын. Ферма үлэҕэ ситиһиитинан оройуонтан, онтон саҥа республикаҕа киэҥник биллиннэ. Сыл ахсын коллектива оскуоланы саҥа бүтэрбиттэр кэлэллэр. Онон колуоналэр эстафеталара эрэллэах илиилэргэ бэриллэн иһэр. Аспыт оттуулэр ыччаттары республика биллиилээх маастыксыта, Октябрьскай Революция, Үлэ Кыһыл Знамята орденнар кавалердэра, коммунист А. Т. Кузьмина бойдоҕун уустук идэтигэр уорэнитэ. Билигин эдэр маастыксыт Татьяна Карпова салаататыгар таһаарылаах үлэ холобурун кордорор бу ферма киэн туттар дьоннорунан ЫБСЛКС обкомун чилиэнэ, оройуон бэрэстэбилиэнэ Елена Григорьева, Татьяна Кесиофонтова, Арина Егорова уо. д. а. буоналлар. Кинилэр бэйэлэрин бэрэстэбилиэннэриттэн, «Таатта» совхоз маастыксыта Галина Ефимова бастыылаах оскуо аттылеткэлэрэ түмүктэһэргэ быһаарыныылар уонна оройуон ыччатларын ыгыардылар. Ферматтан үөрэхтэх барбыттар эрдэҕэ суохтар. Холобур, соторутаҕыта Маргарита Осипова эмчит идэтин ылаары комсомольскай направлениены тутта.

Былыр оройуонтан орто оскуоланы 440-са киһи бүтэрэ. Кинилэртэн 200-лаах производствоҕа тахсыахтара. Ол эрдэҥи выпускниктары үлэҕэ аттаран туруоруу дьыалата сыйыл даҕаны молтох тэрилгиннээх буолла диэн сыһыаччы атаахха наада. Саас, кулун тутарга, комсомол райкомун өҥөрөтө оскуоланы бүтэрэччилэри үлэҕэ уонна үөрэхтэ ыытыы туһунан боппуруоһу көрбүтэ. Онуоха оскуолалар директордара, совхозтар рабочкомнарын председателлэрэ ыҥырыллан баран кэлбэтэхтэрэ. Аҥардас итэ даҕаны бийиги выпускниктарбыт тустарыгар хайдах курдук ахайыыгыттан суох сыһыаннаһарбыттын көрдөрөр. Ол кэнниттэн үлэлиэт идэни тэнийбэтин туһунан куораннах тылынан айдаарыы туох туһалыай?

Саас түөрт совхозка выпускниктар уонна наставниктар слеттара ыытылыбыттара. Онно үлэлии тахсыахтаах оҕолор ахсаннара чуолкайдаммыта, икки оттуттан дуоҕабардаспыттара. Ол быйыгынан, Эрэлик Эристиин аатынан совхозка 69, «Чураччыга» 46, Карл Маркс аатынан совхозка 71 уонна Субуруускай аатынан совхозка 43 оҕо тахсара быһаарыллыбыта.

Кэлин үөрэнэччилэри ыытта сибиэстэһиэн туруга сир ахсын эрдэ-дэхси буолбатаҕа. Бу дьыалаҕа арай урункуттан балачча үчүгэйдик сыһыаннаһар Эрэлик Эристиин аатынан совхоз салаатата быыл даҕаны сыл үлэни төрдүттэн сатаата. Быстахтыы ыллахха, выпускниктары ыытта көрсүһүүлэр, оҕолору сарсын үлэлиэхтээх сирдэригэр сырытыннаран биллэстиннэриллэр, кэлин совхоз үбүнэн специалист салаатыттан ыччаттары Лена өрүс устуун экскурсиҥа сырытыннарыы тэриллиннилэр. Ол тыынан баран бу даҕаны хаһаайыстыбаҕа үлэлии тахсаччылар усулуобуйаларын тэрийиигэ аспыт оттуулэр итэҕэстэр-быһаҕастар суох буолбатах этилэр. Бийиг үөскүн олор тэбиллэриигэр былырыын Хадаарга үлэлии тахсыбыт Чураччы орто оскуолатын бүтэрбит кыргыттар тоҥуубуттэрэ. Быйыл даҕаны усулуобуйаны тэрийии ситэрэ ыраах.

«Чураччы» совхоз Чураччы орто оскуолатын 15 выпускниктар биригэ олорор усулуобуйаны тэрийиэхтээх эбэ. Билигин Сыланг отделениетыгар Бэрэ ферматтан оҕолорго аанан олорор дьиэни тутсаран оногоо сылдьаллар, отделение салаатата э. д. а. кыаллар көмөнү ситиэрэ быһаарыллыбыта.

Үлэлии тахсаччыларга Карл Маркс аатынан совхоз салаатата, комсомольскай тэриллэтэ (секретарь Михайлов С. С.) ордук молтохтук сыһыаннаста. Саас саат эрэ ыытылыыта. Онон бүттүүлэр, аанна ааҕаҥ туһаайыыннан эмиэ дьарыктаммыттар.

Субуруускай аатынан дьаһохозка хартыына итиитэн сочо-оачча ордуга суох. Болтого отделениеттэ сыл ахсын Чураччы орто оскуолатын бэйэ кылаастарын кытта дуоҕабардаах үлэҕэ ылар. Ол эрдэҥи, түүн тыынан илиитэ туолут ыччата ахсаннаах буолааччы. Быйыл саас дуоҕабардаспыт 10-са выпускниктара билигин эмиэ ыҥырыллан хаалалар.

Оройуон кэнниттэн оскуолаларын бүтэрэччилэр комсомольскай путевканы ыла-ыла производствоҕа сатаа-хото тахсыыларын туһунан айдаан, консультация сыл ахсын буолар. Бэйэ холобур, Аспыт кылыын путевкалаах эрдэҥи бэйэтэ аҥаастаанан Маргарита Чикачева остолоуойга үлэлээн туоратабыта. Кэнниэхэ комсомол райкомун үлэһиттэрин тылларынан тэнийбэтэҕэ.

Буда сатаан ол-бу үлэҕэ киирэн ахсаана оройуон кэнниттэн үгүс. Онуоха тороонуттэр даҕаны, сороҕор тэриллэлэр салайаачылара даҕаны буруйдаахтар. Саас ахсын оҕолоруу хайаан да үөрэхтэ ыытыаары направление көрдөөр нийэлэр уонна аҕалар райкомолга кэлиилэрэ хойдон иһэр. Кинилэр производствоҕа тахсар туһунан путевкаҕа, оҕолорун аттестаттарын ортоһуор сыналарыгар кыһаныахтарын баҕарбыттар. Аны тэриллэлэр тустарынан. Совхозка тахсартан куотуналларын, онуоха докумуоннаахтарын биир-биир сорох салайаччылар выпускниктары үлэҕэ ылла сатыыллар.

Сүөһү иитиитин чэпчэ, кэтэ суох үлэлэригэр бихигин баһыйар үкчэлэрэ кыргыттар сылдьаллар. Оттон уолаттары үлэлэтии дьыалыбат. Бу улахан көскиллээх боппуруоһунан иннинэтэн ыытыллыбыт. Итиннэ буоналлар бийиги билигин кэмнээх ордук улахан сорудаттарбыт.

В. СИДОРОВ,
ЫБСЛКС райкомун тэрийэр үлэҕэ отделын сэбиэдиссэйэ.

Якутскайдааҥы орус училищета Дьокуускай орус холбоһуктаах национальнай хозяйствоҕа тайыллыбыт специалистарыс бэлэмнээх бэлэмнэнэллэр. Училище выпускниктарын Лена, Индигирка, Хаҥаластар көрсүһэллэхтэр эбэ.

Снимокка: преподаватель Б. М. Хворостовская көрсүннэрэ М. Русанова, А. Гончарова уонна Б. Филова суох бэрэстэр.

Ю. Ильенко фотота.
ССТА фотохрониката.

● *Сүөһү иитиитэ—ударнай үлэ фронта*

Хаалыыттан тахсар туһугар

Аспыт кыстык ыараханнаах, онно эбии тэрийэр үлэбит итэҕэстэрэ совхозтар общественнай хаһаайыстыбаларыгар улаханнык охсуулуу огордулар: элбэх сүөһү туһата суох олло, дьүдэхтик сыл тахсыбыт сүөһү бородуукцийаны биэриитэ олус намыһах буолла. Ол содулуттан быымы эти оптуруу уонна государствоҕа туттарыы былааннарын толорууга күүчүмэҥнэр үөскээтилэр.

Ордук улахан хаалыы үүтү ылыыга уонна государствоҕа атылаһыыга таһаарыллыбыта. Оройуон үрдүнэн быыбар 963,3 тонна, оттон аспыт сыл туһаайыах кэмиссиэрэр 886,1 тоннаны ааҕыйах үүт ылыыта. «Чураччы» совхоз сыл аҥардааҕытын баара суоҕа 66,3 бырыһыаны, оттон Субуруускай 73,5 бырыһыаны толорторбуттар. Оройуонтан саамай бодоҥ Карл Маркс аатынан совхоз быыбаанан 76,3 бырыһыаны толорбон 372,5 тонна итэҕэс ыытта. Аспыт сылгаары кордоруулаах 445,6 тоннаны ылыыта. Үүтү ылыыга Кыргыгы, Болтого, Бахсы отделениелара сыл аҥардааҕы сорудахтарын 46—58 бырыһыанын толорбуттар.

Совхозтарга үүт товарноха наадаах намыһах. Ол охсуутуттан государствоҕа атылаһыын сыл аҥардааҕа былаана 67,2 бырыһыаны толоруллан 1113,7 тонна үүт итэҕэс тутталыыта. Итэ аспыт сыл туһаайыах кэмиссиэрэ, тоҕоостоох 700-чэкэ тоннаны аччыгый. Государствоны кытта ахсаанна «Чураччы» уонна Карл Маркс аатынан совхозтар, үүс отделениелар оройуону таҥнары тарталлар.

Итэ бодоҥ итэҕэстэр совхозтар салаталара, сүөһү иитиитин специалистара саастыы-сайыннары мэйдарга үүт ыыын охсуулуу молтохтук тэрийбиттэриттэн маанылыы эбии аһатыыны хаччыйбатахтарыттан, социалистическай куоталаһыы, тэрээһиннии туһугар тарыстилар. Ол да ыыын сыл аҥардааҕы быыбаанарыы 45 ферматтан 8-һа эрэ, 338 маастыксыттан 73-һэ эрэ толорбуттар.

Оттон үлэни үчүгэйдик тэрийбит, үүт ыыын дьыгынчахчы кыһанан-мүһэнэн үлэлэбит сирдэргэ быыл даҕаны кордоруу күнэҕэ суох. Онуоннан сыл аҥардааҕы сорудахтарын ааҥна суох. Ол ааҕыллыбыт «ЫБСЛКС 60 сылаа», Е. Н. Саввина старшайдаах Хаҥыйах фермаларын үлэлэрэ даҕаны бигэргэтэллэр. Оройуон чулуу маастыксыттара аспыт алта ыйга сорудахтарын ырааҕынан аһарыы толорбуттар. Холобур, Эрэлиэтэй Кесиофонтова Т. Н. фуражнай ыраарыы ахсыттан 187%, Григорьева Е. Н. 134%, Субуруускайтан Саввина Е. П. 147% кг үүтү маттылар.

Бэс ыйыгар үүтү ылыыга Эрэлик Эристиин аатынан совхоз барыа отделениелара сорудахтарын аһарыы толорбуттар. Ол түмүгэр бу хаһаайыстыба валовой маанын былаанын 12,8 бырыһыаны, государствоҕа атылаһыны 15,5 бырыһыаны аһартаата. Эмиэ итэ кэрдук Карл Маркс аатынан совхозтан Болугур уонна Одьулуун фермалара, Субуруускайтан соловьевтар, хатылыылар куһаҕана суох кордоруулаахтар.

Мэччирэн бастаны ыйыгар үүтү туттарыыга ордук молтохтук болтогоолор уонна бахсылар үлэлэстилэр.

Сыл үһүс хаартыгар хас биирдии маастыксыт, ферма коллектива, бригэада, отделение, совхоз тахсыбыт хаалыыны бүлгүччу туоратар, государствоны кытта ахсаанна үөскээбит кэһи суох оҥорор эбэһиинэстээх.

Итиннэ сибээстээн совхозтар, отделениелар салаайаачылара үүтү ылыы уонна государствоҕа, туттарыы графиктарын суоҕу күнэргэ хаттаан, сайгалыы көрөн барыа фермаларга түргэнник тиэрдиэхтээхтэр уонна ол туолуутун күнэтэ хонтуруолуохтаахтар.

Иккиһиэн, маанылык сүөһүнү мэччитиини хаһаанныыгыттааҕар да кичэйиэххэ, бостууктар ыыах суоккаҕа 14 чаас мэччийэрин, дуоһуйа улууруун ситиһиэхтээхтэр. Ыыаҥа сутэрии, ыамы кэтүүгэ бэрэ даҕаны түбэлтэтэ таһаарыллыа суохтаах.

Үсүһүнэн, мэччирэн тоҕо да үчүгэйин ыыын аҥардас онно эрэнэр сатаммат. Фермалар ахсын ыыахтары үүтү биэриэхтэн көрөн эбии аһатыы күннэтэ тэриллиэхтээх, от уонна атырдьах ыйдарыгар коонцьербэҥ сэргэ сүөһүгэ түргэнник ситэр силэйи бэлэмнээн сиэтии тэриллиэхтээх.

Төрдүһүнэн, совхозтар директордара фермалар ахсын сүөһү иитиитин специалистарын сыһыаран коллективтар үлэлэригэр күннэтэ көмөнү, хонтуруолу олохтуохтаахтар, социалистическай куоталаһыы тэрээһинин тоту туспарыахтаахтар.

Бэсиһиэн, үүт хаалчыстыбатын туспарыыга уонна буорту буолуутун суох оҥорууга болҕомто күүһүрдүллүүхтээх, мммытынан үүтү хаһаайыстыбаннайа суох ороскуоттаанын түбэлтэлэрэ таһаарыллыа суохтаахтар. Калэр оттуулэр үүт товарноһын мунутуурдук үрдэтэхпитинэ, 90 бырыһыаннан түһэрбэтэхпитинэ эрэ сатанар.

Алтыһынан, үүт сыахтара, сөппэрэтэрдиир пуунар үүтү хас ыам ахсын харгыһа суох тутан, остаан ыыаллаҕа ситиһиилиэхтээх. Бу дьыалаҕа бэс ыйыгар таһаарыллыыт бодоҥ итэҕэстэр хатылаллыа суохтаахтар.

Сайыныгы ыйдарга ыыахтан өлүөм үүтү ыларга, государствоны кытта толору аахсан ыыаҥа республикаҕа элгэйиллэр, оройуонтан үрэх күөрэлэр ыгырыыларын сир ахсын киэҥник өйөөн мэччирэн ыйдарыгар үүтү-аһы үкчэтэр туһугар хас биирдии ферма коллектива, маастыксыт уонна бостуук дьиҥ-чахчы дьулуурдаахтык, үрдүк оҥорумтуолаахтык үлэлээһиннии ситиһии—биһиги ытык иэспит.

Е. КОРКИН,
райсовет исполкомун тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальника.

Агитаторларга, политинформаторларга көмө

СОВХОЗТАР СҮӨҺҮ ИИТИИТИГЭР 1979 СЫЛ ОТ ЫЙЫН 1 КҮНҮНЭЭБИ

Совхозтар	Эт оҥоһуута (центнер) тыыннаах ыйааһынынан: Сыл аҥардааҕынан	Туолла	%	1978 с. ±	Үүт валовой ыама (центнер): Алта ыйдааҕы былаан	Туолла	%	1978 с. ±	Бир фуражнай ыаҕын ыанна (кг): Алта ыйдааҕы былаан	Туолла	1978 с. ±	Үүтү государствоҕа атылаһыын (центнер): Алта ыйдааҕы былаан	Туолла	%	1978 с. ±	Эти государствоҕа атылаһыын (центнер): Сыл аҥардааҕы былаан	Туолла	%	1978 с. ±
К. Маркс	1750	2915	166,6	+1116	15750	12025	76,3	—4456	615	482	—161	11960	7634	63,8	—3770	1750	2813	160,7	+1174
Субуруускай	800	1600	200,0	+517	6650	4885	73,5	—803	521	397	—136	4890	3437	70,3	—115	800	1545	193,1	+449
Э. Эристиин	1450	2809	193,7	+29	15000	13523	90,2	—2290	797	699	—153	10980	8702	79,2	—1703	1450	2725	187,9	+1324
„Чураччы"	600	1521	253,5	+151	7900	5234	66,3	—1312	521	348	—68	5770	3038	52,6	—1145	600	1320	202	+541
Ор. үрдүнэн	**4600**	**8845**	**192,3**	**+3791**	**45300**	**35667**	**78,7**	**—8861**	**626**	**498**	**—133**	**34000**	**22863**	**67,2**	**—6933**	**4700**	**8450**	**179,8**	**+3500**

Мэччирэҥтэн—өлгөм үүтү, өлбөх эмис эти!

УРУҤ ИЛГЭ ҮЛЭҺИТТЭРЭ

ХАХЫЙАХ—Субуруус-кай аатынан совхоз Соловьевтааҕы отделениетын бинир бастыҥ сайылыга. Бүтүн маннык дьоҥу хатта тэҥнэ айыыга эмиэ үөрбүт-көппүт. Чымчаах ырыата дьиэрэйэр. Сиҥнэр тыал суугунуур. Эчи үчүгэйдик күөх сайын барахсан. Киһи эрэ ооньуох-күлүүх үтүө күнэ үүммүт.

Бу күөх сирэмҥэ сууламмыт сайылыкка, күн сардаҥалара Амма Эбэ ньуурургар комус суумэхтэрин ыһан баран хомуйа тардан эрэр дьикти кофтүүтүгэр абылатан ылыллыктэрриттэн, сиэттиһэн ыаннылыксыттар бэйэлэрин быраабылынныктарыгар муоталлар. Бинир дьиэкэргэн журдук саһаар, ойнук үлэлиир бинир идэлээхтэр манна сүүрбэттэн тахсалар. Өссө үчүгэйэ кинилэртэн үтүстэрэ эдэр-кээн кыргыттар, олох үлэ киэҥ аартыгар саҥа үөтэйэн эрэр дьоннор. Барыта даҕаны, үтүктүспүт курдук, өс хоһоонун ыччаттар.

БҮГҮҺҮ түмсүү сылаа-соруга дьиҥэ: сайыннан күөх быйаҥтан хайдах үлэлээн-хамсаан албах үүтү-аһы ылар туһунан сүбэлэһии, дойду-саҕааны түмүү.

Бириҥэдьиир Алексей Еремеевич Манаров отделение сүөһүттэрэ ыччат аһылыктаах ыараханнык ыстыгы сүпьүлүэн соптоохтук түмүктэбиттэрин, социалистическай куоталаһыыга ороһуоҥнаах бастаан ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун коҥорулаах сылдьар Кыһыл знамяларын ылбыттарын, ити уопсай ситиһиигэ опыттаах ыанныксыттар, ыччат кастаанныктара Анна Львовна Сергеева, Елена Николаевна Кроникова уонна кинилэр саалйар коллективтара самай кыалааты кыллэрбиттэрин бэлиэтиир. Итиннэн сылгыны пятилеткэ тэрдүө сылын күөх сайыныгар үүнү алгэ үлэһиттэрин ыыппыт өссө эпиэттээх соруктар туралларын, үрдүк кирбиилэр ылыллыахтаахтарын туһунан аһитиннэрэр.

Дакылаат кэнниттэн бинир-бинир – тылы ылан үлэ-хамнас туһунан сиҥнэччи кэпсэтии буолар. Ыанныксыттар, быйыл сайылыкка тахсыы бириэмэтигэр тэриллибитин, мэччирэҥ даҕаны саҥаа хоту үчүгэйдик тахсан эрэрин, бостуоктар сөптөөхтүк оҥоһуллубуттарын бэлиэтээн туран, эбии саҥатыммыт быспатахха быйыл сайын ыраахтан өлгөм үүтү ылар кыахтар баалларын бигэргэтэн этэллэр. Саҥаны атастаһыы, өс кыахтары аҕалан көрүү түмүгэр мэччирэҥ түөрт ыйыгар отделение үрдүнэн хас биирдии фуражнай ыраахтан ортотунан 906-лыы кг үүтү ылыа эбээһинэстэннилэр. Үс ферма үһүөн үүт валовой ыамыгар да, бинир ыраахтан ыаҥынна да сорудахтарын аһара толороро соруктаналлар.

БУ ТҮМСҮҮ бэс ыйын ортотун эрдэн буолан аастыта. Ыанныксыттар бэйэлэрин күннэринэн үөрэҥ-көтөн, оро көтөвүлүүлэн этаарбыттара үрдүк ыам маастардара бириэмийэлэрэ ылбыттара, оскуоланы бүтэрээт производствоҕа тахсан күүстэрин-сыраларын харыстаабакка, үтүө суобастаахтык үлэлээбит уонна быйыл үөрэхтэрин сайгыы барар комсомолкаларга Татьяна Николаевнаҕа, Дарья Монастыревнаҕа, Светлана Сибириковнаҕа уонна да атыттарга махталбаһыыба тыллара этиллибиттэрэ.

Ити кэнниттэн 20-тэн тахса күн аастар, мэччирэҥ бастакы ыйа түмүктэнэр. Соловьевтар үүтү ыаһыҥна бастакы ыйдааҕы сорудахтарын балачча ситиһиилээхтик толорбуттар, үс ферма үһүөн бэлиэтэммит хирбиилэрин ылыллыбыттар. Ордук үрдүк көрдөрүүнү валовойунан былаанын 4190 кг аһарбыт, хас биирдии фуражнай ыраахтан ортотуунан ый устата 266-лыы кг үүтү ылбыт Тайҥа Тордун ыанныксыттара (старшай, ороһуоннаах Совет депутата А. Л. Сергеева) ситиста. Кинилэртэн хахыйахтар 2,5 бырыһыаннаах эрэ хаалан тилэх баттаспыттар. Бу фермаҕа сүөһү иитиитин ветерана Е. Н. Кроникова, аттан үлэ эстафетатын Е. Н. Саввина тутта. Кэлаҕэйдэр даҕаны олус кэпсиннилээбэтилэр, үүт ыамыгар ыйдааҕы сорудахтарын эмиэ аһардылар.

ОЛ ЭРЭЭРИ үлэ дьоҥун ситиһиилибит уоскуппат. Бэс ыйыгар тоҕо даҕаны болиэтэммит кирбиилэр ылыллыбыттарын ыйын, ыраахтан кыстык содуллаара тэбэннэр сыл бастакы ангарыгар отделение үрдүнэн үүтү валовой ыаһын даҕаны, государствоҕа атыылаабын даҕаны сорудахтара ситэ толоруллубакка хаалыллар. Онон сорук чуолкай: от ыйыгар өссө охсуулаахтык үлэлиигэ, ыйдааҕы эрэ сорудаҕы толорор буолбакка, сүттэ ый түмүгүнэн государствоҕа наһа суох хаалларга, сыл кэнникигэ ыйдарыгар сүөһүттэн үүтү-аһы ылыыны даҥна үрдэтэргэ.

В. ПОПОВ,
хаһыат общ. корр.

Сүөһүнү индустриальнай иитиигэ

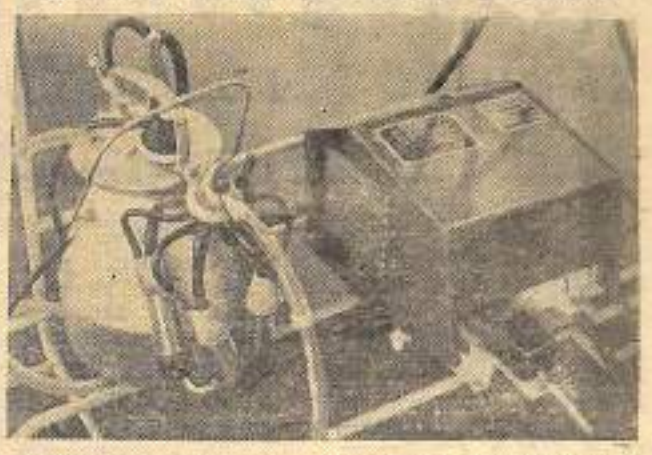

СССР сүөһү иитиитин уонна сүөһү аһылыгын бэлэмнии массыыналары огоруусун министерствотын Ригаатааҕы ыраах сүөһү фермаларын комплексын анаалаах үрдүкү конструкторскай бюротуттар ыытыллыбыт тарааттар установкалар, сүөсүйүүттэр үлэлэрин чэпчэтэр, үлэ оҥорумтуогун үрдэтэр аналлаах даҕаны механизмнар ойуулуннулар.

Онус пятилеткаҕа айыллыбыт оборудованиелар экономическай кодьуустэрэ 96,3 молуйуон солкуобайга тэҥнэтиллэр.

Сорох - туспарыллыбыт улеллар уонна бетаалар ГДР, Болгария, ЭХКС атын да чилэкниэрэ бойдулар конструкторскай бюроларын уонна заводтарын кытары кыттыһан оҥоһуллуннулар.

Снимокторго: ыраах бэйэтэ турар сиригэр ыыр аппарат АИД-1 ыраах ыыр аппарат. Ыраах ыыр аппараттары оҥорор Резекненскай завод быйыл 4000 иитиннэх аппараттары оҥорон таһаарыаҕа. Аллараа хаптарга—КСА-5Б сүөһү аһылыгын тарааччы. Бу массыынаны арааһаан туһаныахха сөп, тыаһа-дуоһа суох, салгыны кирэтиппэт. Бункера биэс кубометр иҥэтэх.

Е. Фадеев фотота. ССТА фотохрониката.

Эбэһээтэлистибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

СОНУННУК ТЭРИЙЭН

Ороһуон кинофикатордара быйылгы государственнай былаанналарын ахсыныы 1 күнүгэр, оттон пятилетка 4 сыллаҕытын СССР Конституциятын күнүгэр—алтынньы 7 күнүгэр диэри толорон тиэрэрга социалистическай эбэһээтэлистибэни ылыыны үлэлиллэр.

Сыл бастакы аҥара түмүктэнэ. Киноустановкаларга балаһыанньа хайдаҕый?

Барыта 27 установкаттан 23-гэрэ 8 ыйдааҕы былаанналарын сүрүн көрдөрүүлэргэ аһара толоро-тоотулар. Онон киносеть үрдүнэн былаан эмиэ аһараллыннэ. Кореччуу кинэн хабыы, үбү киллэрии, киносеанс ахсаанын курдук сүрүн көрдөрүүлэргэ аастыт сыл туһаанныах кэмиэҥэр үрдүк түмүктэр ситиһиллибиттэр. Ол курдук, былырыннытаабар 66 киносеанс ордук көрдөрүллэн үбү киллэрии 2328 солкуобайынан элбэтэ. Кореччу ахсаана 5721 киһиэн эбиллибэ.

Сыл аҥардаабыт социалистическай куоталаһыы ыыппыыларын коммунистическай үлэ ударника В. И. Федоров старшайдаах Одьулуунналаах киноустановка таҕыста. Бу дьоҕус коллектив 7047 солк. үбү киллэрэн, былаанын 143,8 бырыһыаннаах толордо. Эмиэ ити курдук таһаарылаах үлэ холомбурун Улахан Куоп киномеханика, ороһуон аастыт сылларааҕы иэдэтигэр бастына П. В. Коркин көрдөрөр.

Кинофикатордар маассабай үлэлэрин биллэрдик сөргөхситтилэр. Сыл аҥарыгар 75 тогул киниэнэ тематическай көрдөрүү ыытылынна. Онуоха ордук тэрээһиннээхтик СССР Верховнай Советыгар быыбар күнүн көрсө оҥоһуллубут аналлаах кинофильмэлэри көрдөрүү барбыта. Былыр «Маарыччаанэ» кинотеатрга «Киниэ күнэ» диэн бираабылыык ааҥ бастаан атаарылынна, «Мэччээр» кинофестиваль тэриллэн биэс күн устата көрдөрүллүбүт киномедиаларга эбэх киһи сырытта. Кинофестивальлар иэҥиннэхтэргэ эмиэ буолуталаатылар. Н. Мордюкова, О. Остроумова курдук биллиилээх киноактрисалар айар үлэлэригэр аналлаах бэчэргэ киниэнэ таптаччылар бэрэ сэргээн сырыттылар. Киностудиялаарыынан пэдиэлэлэр даҕаны сонунук ааҥыталаатылар.

«СОо корр.

ОДЬУЛУУННАРЫ БАТЫҺАН

Мутудай наһилиэгэр 40-тэн тахса кырдьаҕас одьулууннар ыанырыыларын өйөөн 75 тонна оту кэбиһэргэ эбэйэтэлистибэ ылынан от ыйын 5 күнүттэн ходуһаҕа киирбиттэрэ. Киниэлэртэн бастакы пятилеткалар аҥы-лаатларын түһэрсибит Сивцев Т. П. соҕотоҕун 10 тоннаны оттуурга соруктаннна. Оскуола үлэһиттэрэ бэйэлэрэ туспа звено тэриэн үлэлиллэр. Киниэлэр 30 тонна оту чэмчэтүөхтэрэ. Балыыһа, маҕаһыын коллективтара 5-тин, детсад, кулуун, сельсовет исполкомун үлэһиттэрэ холлоон 20 тонна оту кэбиһиэхтэрэ.

Г. СИВЦЕВ.

Оҕуруот астарын буортулааччылартан харыстааһын

Специалист сүбэтэ

Оҕуруот астарын көрүүхарайыы, үөнтэн-көйүүртэн харыстааһын -саамай эффективтаах кэмэ каллэ. Сыыс оттуру ылбаатыны сэргэ оҕуруот астарын араас буортулаччылартан эмтэнилиэхтээх. Итиннэ сэргэ көрүүгэ-харайыыга үүнээйдэри эбии аһатыы уонна искусственнай быыллааһын кытта киирсэллэр. Ити льаһаллартан бинирдэстэриэр эмэтигэр болҕомто уурулубатаҕына, оҕуруот астарын үүнүүтэ лаппа наадыыр, ардыгар төрүт да сүтүөн сөп.

Хаппыстаны буортулаччыларга хаппыыста сахсырҕата, хаппыстаны сиир моль сүбүөкүлэҥэ сиир сахсырҕа, толоон үрүмэччитэ уонна кэбийэр совка киирсэллэр. Саха сиригэр хаппыыста сахсырҕатын икки көрүүгэ баар: сааскы уонна сайыннгы. Хаппыыста сахсырҕата чиэрбэ (личинка) стадиятыгар сылдьан үүнээйи тас хаҥын тэҥэ сиэн умнаһыгар киирэр. Сахсырҕа чиэрбэтэ сиэбит үүнээйитэ бастаан чэрэпилэ күөҕэ өҥнөкөр, онтон саҥаран, кэхтэн барар. Чиэрбэ тэҥэ сиэбит сириэн үүнээйи сытыйан, сыыйа өлөр. Маассабайдык тарҕаммыт дьылыгар бу буортулаччы ыыппыа олоччу мэлитиэн сөп.

Ол иһин бу буортулаччыны кытта рассада олорулуоҕуттан охсуһуллар. Сүрүн средствонан химическэй ньыма аҥылар. Хаппыыста сүрэхтиэнэ иннинэ 0,3—0,4 бырыһыаннаах рогор (БИ-58, фосфамид) суурадаһыннаах ыстарар ордук үчүгэй түмүктээх буолаччы. Үүнээйи төрдүгэйин ахсын хлорофос 0,4—1 бырыһыаннаах суурадаһыннаах ыстарыы эбэтэр кутуу эмиэ улахан кэмҥүүстээх. Гранулаах суперфосфаты хлорофоска булкуйан баран үүнээйи төрдүгэр кутар эмиэ туһалаах. Ити курдук огородохо хлорофос дьайар күүһэ үс-түөрт ый устата барар буолан, буортулаччыны ордук өлөрүмтүө. Үүнээйини көмүү, эбии аһатыы силистэр күүскэ сайдыларыгар көмөлөһүн, сахсырҕа сымыытын олороллор.

Хаппыыстаны сиир моль ыкка көлүөнэнэн үөскүүр, онтон биһиги усулуобуйабытыгар ордук кутталлаҕа иккис көлүөнэтэ. Моль хаппыыста үүнүүтүн мөлтөтөр, хаачыстыбатын наадатар. Моль тусениҥата хаппыыста сэбирдэҕин тас хаҥын тэҥэ сиэн ыйырдьа хороонору оҥостор. Иккиүс хонон баран хаппыыста тас өттүгэр тахсар. Молу 0,2—0,3 бырыһыаннаах хлорофос эбэтэр 0,2 бырыһыаннаах рогор суурадаһыннаан ыстаран өлөрүллэр. Сыыс оту ыраастаатахха, баҕаанна кытыытыаах рогор (БИ-58, фосфамид) суурадаһыннаан ыстарар ордук үчүгэй түмүктээх буолаччы. Үүнээйи төрдүгэйин ахсын хлорофос 0,4—1 бырыһыаннаах суурадаһыннаах ыстарыы эбэтэр кутуу эмиэ улахан кэмҥүүстээх. Гранулаах суперфосфаты хлорофоска булкуйан баран үүнээйи төрдүгэр кутар эмиэ туһалаах. Ити курдук огородохо хлорофос дьайар күүһэ үс-түөрт ый устата барар буолан, буортулаччыны ордук өлөрүмтүө. Үүнээйини көмүү, эбии аһатыы силистэр күүскэ сайдыларыгар көмөлөһүн, сахсырҕа сымыытын олороллор.

Редиһи кириис обуулаах былахыылар уонна хаппыыста сахсырҕатын личинкэлэрэ буортулуулар. Кириис обуулаах былахыылар бастаан сыыс оттورго үөскүүллэр, онтон редискэ көҥүн сэбирдэхтэрин тэҥнэ сиэн буортулуулар. Былахы олус күүскэ үөскээтэҕинэ редиски сиэн тахсан эрэр ото бүтүнүүтэ өлөр. Былахтары утары сыыс оту суох оҥорон охсуһуллар. Оту таҥыыр хлорофос 0,2 бырыһыаннаах суурадаһыннаан ыстарыахха сөп.

Теплицаларга, парниктарга аҥаардас кирээдэлэргэ даҕаны оҕурсу ыалдьан эрэрин үүнээйи сэбирдэҕэр бэтэриэлэр үөскэтиллэр. Бэтэриэлэр бастаан ардыгынан (ньаҕьархай) буолаллар, онтон калий сайаран тахсаллар, оччоҕо үүнээйи өлөр.

Бактериэ баара билличчиэ үүнээйигэ 1 бырыһыаннаах бордоскай убаһаан эбэтэр алтан купороһун, 0,04 бырыһыаннаах суурадаһыннаах ньаҕьарыллар. Уон хонон баран иккистээх ыстарыллар. Оту сэргэ 20 грамм суперфосфат, 7 грамм мочевина, 20 грамм калий туһунан, 2 грамм марганец, 4 грамм алтан купороһун 10 литр уугa суулуйан силиһигэр кутан эбии аһатыллар. Мииньик эбии аһатыыны сайын устата иккитэ-үстэ нуттахха ордук үчүгэй түмүктээх буолар.

Сыыс оттору бастайаннай кэтээн сылдьан суох оҥорор, культурнай үүнээйилэр үүнэр буордара курдуттун консервкай, салгын наах, сиктээх буоларын хаачыйар улахан суоллаах. Оччоҕо ньиллыбыт культуралар буортулаччылартан эмсҕэлээһиннэрэ ньиэтиллэр.

Буортулаччылары уонна үүнээйи ыарыларын утары охсуһуута химическай препараттар, агротехническэй дьаһаллар толору туһуланыахтарын ордук ыыппыт кэмнэллэр. Эмтэһии бэрэ көрүнэрэ дьаатан сэрэнии уонна сиэтэрэй быраабылаалар кытаанахтык тутуһуллан ыытыллыахтар.

З. ПАНКРАТОВА.
үүнээйи харыстабылын республиканаабы станциятын лабораториятын сэбиэдиссэйэ.

КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Ыраах төрөөтө		Ыраах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр ньирэй		Ыраах иск. сиэмэлээһини	
1978 с.	1979 с.	1978 с.	1979 с.	1978 с.	1979 с.	График	Туолла
48	1522	172	477	76	161	1131	876
41	709	218	216	84	106	440	338
58	1373	111	190	41	98	880	617
46	860	291	345	144	157	628	708
49	**4464**	**792**	**1228**	**345**	**522**	**3079**	**2539**

Государственнай статистика ороһуоннаабы инспектурата.

Дезинфекция хаачыстыбатын туох намтатарый?

Специалист трибуната

Биһиги оройуоммутугар билигин дацаны ыах суоһу бруцеллез, паратуберкулез курдук инфекционнай ыарыылара суох оголоһулла иликтэр. Ньирэйгэ паратиф, дистикуолез, модьуун, о. д. а. ыарыылар нөбөн тахсан сутуйуохтарын сөп.

Итти ыарыылары утары оройуоннаах ветеринарнай сулуусна эмтиир, сэрэтэр үлэни ыытар. Ол түмүгүнэн бруцеллез ыарыытан совхозтар үүс отделениелара босхолоноллар. Эмкар, сибирскэй язва курдук кутталлаах ыарыылар суох оголоһулуннулар.

Ол эрээри хаанык баҕарар инфекционнай ыарыны утары комплексный дьаһаллары ыллахха эрэ үүгүгэй түмүгү ситиһиэххэ сөп. Итинник дьаһаллартан бирдэстэрэлээх хотоноору дезинфекцилааһын буолар. Биһиги усулуобуйабытыгар итти үлэ сайыннары эрэ кэмиэ ыытыллар. Дезинфекцилааһын ветеринарнай станцияҕа баар ДУК-1 автомашиналар 2—3 бырыһыаннаах каустическай соданан (едкий натрий) ыытыллар. Бу средстволан табатык туһаннаахха, ыарыыны тарҕатар вирустар бактериялар 1—3 чаас иннигэр өлөллөр. Холобур, сибирскэй язва вируһа 90, туберкулез палочката, паратуберкулез 60 мүнүүтэнэн суох оголоһуллаллар. Дезинфекцилааһын ордук эффективнай буоларын пааҕатыгар хотоннор муоста, долборуктара, хотон иһигэр турар ыырэй клеткалара, туттуллар тэбириннэр, хотон иһэ-таһа ыраастыыр туставхтар.

Хомойуох иһин итти кэрдөбүл биһиги оройуоммут совхозтарын бириигэдэлэриттэр, отделениеларгар тутуһуллубат буолан иһэр. Кыстык хотоннор иҥэриллэр суоһу ноһуома чөмөхтөммүтүнэн хаалар, Долборуктар хотуулларга, дуҥа бысталаммыта бүтүнүү сытар. Эбии аҥылык сиэтиллэр тимир, мас хоруудалара комбикорм тобоҕуттан ыраастаммакка хаалалар. Ньирэйдэр бирдиэ турар клеткаларыгар тэлдэх от, грушовой клеткалар аҥыларыгар бохсыыт, от, ноһуом толору буолар. Сорох хотоннор хотойбут муоста лара толору уунан былчайар.

Суоһу ноһуомун ыраастаабаттан ыраах тэйиччи тохпоттон хотоннор тастара автомашина кыайан чугаһаабат бадараана буолар. Итти этиллибит барыта дезинфекция хаачыстыбатын кэдьүүгүн олус намтатар, туһата суох кэриэтэ оторор.

Онон совхозтар салаһаачыллара, бириигэдьиирдэр, зооветспециалистар манна болҕомтолорун ууран кэпиэрэр, дезинфекцилэтэр установка тохтобула суох үлэлиэрин хаачыйар дьаһаллары олохтуохтарын баҕа.

М. СИВЦЕВ,
дезотряд начальника.

Кэрэ куоластар

Бү күннэргэ биһиги оройуоммутугар Саха государственнай музыкальнай театрын гастрольнай бириигэдэтэ ыалдьыт. Артистары ыарыһыт Николай Баскаров сылайар.

Тыа сирин олохтоохторо кэрэ куоластаах ыарыһыттар Семен Дьяконов, Илья Иванов, Семен Оконешников, Сергей Попов, тойуксут Мария Тотоноова уо. д. а. толоруулларын ордук биһирэстиэхтэр. Бу эдэр артистар чахчы талаанныахтарын уонна үрдүк маастарыстыбалаахтарын көрдөрдүлэр.

Театр эдэр балериналара Ирина Пудова уонна Ирина Борисова дацаны косниллэх үнүүһүтүгэр буоллалларын дакаастаталлар.

Нуомэрдэрин кырдьаҕас баянист Иннокентий Дураев доҕуһуоллуур.

«СО» корр.

ОЙУУР БАҺААРЫНАЙДАРА

Биһиги бойобуттуттар ойуурга вертолеттарынан уонна самолеттарынан, бөҕөнөй ямыллаах аҥыстыны сэбилэммит ньиэмиэ хорыстыыр. Аҥардас Сибиир, Дальний Восток уонна Хотугу оройуоннар территорияларыгар кини хатаан коруутугар 700 молуйуонтан таҕыс гектардаах ойуур баар. Кэнники 15 сылга ойуур баһаарын иҥэ туорт тогул ачатылыннар.

Снимокторго: Ойуурга ньиэмиэ хатаан коруутун. Амурдааҕы бааһынай Зелёнаяны отделениета, Тайҕанын хатаан коруу маршрутун хатаан хорооччу летчик Ю. А. Лунин (уҥатан), вертолет командира В. П. Гаврилюк уонна десантнай бөлөх инструктора В. Н. Корель дьуулаһыллар; вертолет десантниктары баһаар эрэтиллэр тиэрдэр.

ССТА фотохрониката.

● *Доруобуйа мунньуга*

ТРАХОМА

Трахома—харах ыарахан, сыстыганнаах ыарыыта—эмтиннэтэххэ кэнн харааын хас да сылар усталарыгар ыарытыннарар, көлөтөр. Хараҕа суох буолуу 21 бырыһыана трахоматтан тахсар этэ.

Трахоманы тэбэнэн эрдэ билэн эмтэтиллэр да, харах сотоннон түргэнник утуоруур. Бу ыарыыны уоҕуттаччыйан трахома вируһа буолар. Кини харах салыгыгар бүрүөтүгэр баар уонна харах уутун, иргэтин хытта тахсар. Трахоманан ыалдьыы маннай утаа биллибөккэ сабаланар. Ыарыы итинник сабаланыыта ордук куталлаах. Дьэ ол иһин хас биирдии кэнн сылга биргэн итэҕэйэ суох харах ыраатыгар көрдөрүүхтээх. Сороҕор трахоманан ыалдьыы сабаланыытыгар харах кыыбыгар, иргэтийэр сыыс киирбитин курдук саалар.

Трахоманы ор дьаһаһан эмтэтэххэ эрэ үүгүөрэр. Ыалдьааччы эмтэнитин көтүгэр буоллаҕына, ыарыытын аһарыахтааҕар ордук бэргэтэр.

Эмтээһин билигин ыымата күн аайы 5—6 тэгэл эмтэнэри модьуйар. Онон балыһаҥа сытан эрэ эмтэнэн үүгүөй түмүгү ситиһиэххэ сөп. Трахоманы бастаан кыһыйан эмтиилэр. Онтон 2-3 ый эмтэнэн баран, барыта үчүгэй буоллаҕына, таһыттан сылдьан 6 ый устата бэрэбиэркэлэтэ-бэрэбиэркэлэтэ эмтэтэргэ анаалаар.

Трахома үөскүүр ыарыһаҕы кытта бөҕөргөөн, ким сотуутун, кини таҥарын таныыллар сыстар. Онон ыалдьааччы эмтиэ сылдьан трахома сыстыганнаах ыарыы буоларын өйдөөхтээх, туоллаар аҥаардыы харыстыыр туһугар тиэнэньэ тутуһуохтаах. Ордук оҕолор ортолорутар сэрэнэхтээх.

Трахома солбуйан трахиаз диэн аатырар кыламоннар сыыһа үүнүүлэрэ буолар. Итинник туоһатан аҕалаан хараҕы аалар. Трахиаҕы операциялаан үүгүөрдүөххэ сөп.

Трахоманан ыалдьыбыттар бастайаннай учуокка туралларын, сылга 2-тэ врачка көрдөрөллөр. Үтүөрэн да баран ыарыы пиэлиэн кобуоҥ сөп. Онуоха харах аатын ыарыылара төрүөт буолаллар.

Онон хараххыт ыарыйдаҕына, үчаастаҥа врачка көрдөрөргө тиэтэйиҥ.

Л. ЕРМОЛАЕВА,
фельдшер.

Редактор
А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БЫСТАХ БЭЛИЭТЭЭҺИННЭР

Редакцияҕа киирбит хоһооннору ырытыы

Аастыт ырытыыбытыгар («Саха олох» 1978 сыл атырдьах ыйын 3 күнүнээҕи № рин көр) күдэрини, нетин иэйиитэ суох суруйуу, тылы сыыһа туттуу, эрдэлиэстэһии курдук итэҕэйэтэр баалларын ыйан турабыт. Бу да сырыыга итти бэлиэтээһин үүгүс айымныыларга костор.

Тыл—поэзия саҥата, баайдуоха, Кини хайдах туттуларынан көрөн хоһоон кыаҕа быһаарыллар.

Холобурта бир хоһоону көрүөҕүн:

Эрэһэ долгуннаах
эрдиэн
Үйдаран аһарбар
Үрдүнэн үрдүкэ
таһааран
Ыраас күн сахарҕа
туһүүтэ
Үөһэттэн үөһэҕэ
Күлүкпүн таһааран
Арааҕас түүннэ таһаарбын
Көтөҕөн таһаарар
курцугун.

Автор, бастакытынан, этэр саҥаатын аҕаарчы өйдүүр сына суруйара эрдиэн. Иккиһиэн, уус-уран оттүнэн ыллаахха, итти бир тылы туох да иҥдата суох туорт төгүлүөн хатылааһын айымныыны сымсатар.

В. Народов «Ыйдаталаах кэпсэтии» диэн хоһоонугар маннык этэр:

Ый үөһэ сылдьан
таҥыста,
Мастар лабаларын
сырдатта,
Ньоор муостаҕа, долборуктара, хотон иһигэр турар ыырэй клеткалара, туттуллар тэбириннэр, хотон иһэ-таһа ыраастыыр туставхтар.

Хомойуох иһин итти кэрдөбүл биһиги оройуоммут совхозтарын бириигэдэлэриттэр, отделениеларгар тутуһуллубат буолан иһэр. Кыстык хотоннор иҥэриллэр суоһу ноһуома чөмөхтөммүтүнэн хаалар, Долборуктар хотуулларга, дуҥа бысталаммыта бүтүнүү сытар. Эбии аҥылык сиэтиллэр тимир, мас хоруудалара комбикорм тобоҕуттан ыраастаммакка хаалалар. Ньирэйдэр бирдиэ турар клеткаларыгар тэлдэх от, грушовой клеткалар аҥыларыгар бохсыыт, от, ноһуом толору буолар. Сорох хотоннор хотойбут муоста лара толору уунан былчайар.

Суоһу ноһуомун ыраастаабаттан ыраах тэйиччи тохпоттон хотоннор тастара автомашина кыайан чугаһаабат бадараана буолар. Итти этиллибит барыта дезинфекция хаачыстыбатын кэдьүүгүн олус намтатар, туһата суох кэриэтэ оторор.

Онон совхозтар салаһаачыллара, бириигэдьиирдэр, зооветспециалистар манна болҕомтолорун ууран кэпиэрэр, дезинфекцилэтэр установка тохтобула суох үлэлиэрин хаачыйар дьаһаллары олохтуохтарын баҕа.

М. СИВЦЕВ,
дезотряд начальника.

Тыкта ахтыҥаныы аргыһа—
Хараҥа түүн үрүҥ
көмүһэ.

Автор, бастатан туран, рифманы оторорго үлэлиэн наада. Аймныы сиэтэ чочуллубатаҕа тута костор. Бу быһа тардыыга туттуллубут перифраз (ханалыгар этии) сочиэ бэрдэ суох. Итиннэ эмиэ толкуйдуохха сөп. Бу ньыма олус бэргэн буоллаҕына, кыраһыабайдык ыыллыан, тута өйдөөтүөн сөп. Таһаҕар, «ахтыҥан аргыһа» (Ый) сыыллан тахсара олус олуона. Туох барыта бэйэтэ туттуллар сирдээх, анал миэстэлээх буолар эбээт.

Иван Пермиков үүс аймныыларга дарбаанныах тылларга тардыылаахтар, үрдүнэн уруйдуур не хоһоонноохтор. Холобур:

Довоор, субуотуннук!—
Дойдубут этэр оҥнук,
Ленин таҥнык
хаамсыһар,
Онтон эмиэ хаалсыма...

Киллэрис кылаатта,
Көтөҕүнүгүн
харистаама,
Сөҥүртэстэзбитэ
остоох—
Коммунизмҥа иҥэбит!

диэн автор «Кыһыл субуотуннук» диэн аймныытыгар суруйар. Тайҕаны, хайаны сөҥүртэстэпит, күн уотун күүһүн колуйбут биһиги үлэһит киһибитин өрө күүрдэр, үрдүкэ ыытыар туох баарый? Хоһоон үүс-уран да оттүнэн ыыллаҕас. Автор ритм, рифма, образтаах этии боппуруостарыгар үгүстүк үлэлиэхтээх.

Декларативнай хоһоонноору литературнай притиктэр эрбэһин отторго тэҥнээн туралларын үчүмүмүохха баара.

Үүс-уран литератураҕа тэҥнэбил улахан суолталаах ньыма. Ол эрээри сатаан туттуллубатах туоллаттэтигэр аймныыны улаханнык сымсатыан сөп.

Феликс Ядрихинскай аспыт оттүгэр балачча тыыннаах хоһооннор, диэ-диэ. Бу да сырыыга туох эрэ саҥа баар да, ситэ тиллибэтэх таҥас курдук, сатаҕай аймныылардаах. Ылан көрүөҕүн «Саҥа дыл» диэн хоһоонун.

Сиэдэрэй күөх елкабыт
Саскы кэрэ
ньургуһуннуу,
Саймнаҥы нарын
хатынныы

Саҥаара олус
кэрэхэбит,
диэн суруйар. Атын оттүнэн аҕаҥбакка, аҥардас тэҥнэбил — туттуллуутун ылан көрүөҕүн. Бир предмети тутэ хас да предмекхэ тэҥнэбин наадаачыны аралдыытар. Иккиһиэн, бу автор тэҥнэбилэ чуолкайа суох, кини өйүгэр тута наадалаах образы үөскэппэт.

Иван Бин «Саҥа дыллаах елка», Михаил Кондратьев «Табаах», Мария Сидорова «Ийэ» диэн хоһоонноругар уруккута хаалыын уурсаллара өтө кэстэр. Бу кутталлаах сабыылтан сэрэнэр наада.

Биһиги автордарбыт суруйар темаларын эйгэтэ кыараҕас. Аҥардас олорор алаһаанан, биэтэр календарай датаннан мунтуруоллар. Оттон биһиги бүгүҥгү олохпут байархай сайдыыта, күүрэннэрэх үлэбит, баараҕай БАМ тимир ыллыгын тутуута, хаалаан күйаарын-штурмалаабыта—бу поэзияҕа умсугуттар тема буолбатах үһү дуо?

Арай Виктор Баишарин «Мин ыллым путевка», «Маннык тайҕа солоноро», «Үлэбит киһи наадата» диэн хоһоонноругар бүгүҥгү күн тыына биллэр.

Туох эрэ кылах гынара Николай Собакин айымныыларыгар баар. Кини «Гүөй», «Эдьиийим уҥуоҕар» диэн суруйуулартар, «Саҥа сиэ» этиллибэтэҕин үрдүнэн, өрө-саас ахтылаҕа, сырдык дирика тыгын таһара көрахсэбиллээх.

Эн сыыгас уйаҕар бигэнэн
Эрдиэн киирбитим
олохпор,
Ылаатан, куорсумуун
аньыынан
Турбутум уньуктаах
айымнар.
(«Эдьиийим уҥуоҕар»).

Автордарга өйүүлүүрдүүгүнүүр, кыраасканы воннютор, тыын угар албастарга эрчиллиэ, сопунуук этэрэ дьулуһуу суоҕун көрэргэ. Уонна, эрдэ болпатаммытын курдук, хоһоон формаларыгар болҕомто уурулуоҕун наада.

Билигин ааҕаччы сэнээрэр, биһирэнэр айымныыны суруйуу—удахан үлэ. Сылаатата суох көрдуохха, бэйэҕэ үрдүк көрдөбүллээх буолуохха.

Быстах сүбэлэрбит итинниктэр. Эйбэхтиҥ үлэлээн, тэрбөбүт норуоккут тылынан уус-уран литературатын, искусствотын, культуратын дьаһаһан үоратин. Онору дуоһаҕыт иэйиитин сүрааҕыт толоҥун суруйар хоһоонноругутар кутуҥ.

Семен СЕМЕНОВ.

Ханна үөрэнэ барыахха

Харбалаахтааҕы тыа хаһаайыстыбатын специалистарын бэлэмниир бир сыллаах 18 №-дээх профессиональнай - техническэй училище 1978—1980 сс. үөрэх дьылыгар III кылаастаах «С» категориялаах шофер-слесардары, III кылаастаах тракторист-машинистары, массыыбаны, трактордары уонна тыа хаһаайыстыбатын массыыналарын ремуонтуур слесардары, тыа сирин тутуутун маастардарын, техник-осеменатор кадрдаах ветфельдшердэри, сылгы интинтин II кылаастаах маастардарын бэлэмниир отделениеларга ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭРИ ЫҢЫРАР.

Үөрэххэ киириигэ маннык документтар наадалар: төрөөбүт туһунан свидетэлистибэ; 3х4 см кэмэйдээх 4 фотокарточка; тыа хаһаайыстыбатын тэриллэрин направлениета; үлэлээбит эйгэтэр үөрэмэҥнэ сириттэн характеристика; 286 №-дээх медсправка, дьиэ-кэргэн туһунан испыраапка, олорор сиртэн испыраапка. Паспарты уонна байыаннай билиэтэ үөрэххэ кэлэххэ көрдөрүллэр.

Сайабылыаннаалары, документтар маннык адырыска ыытыллаллар: Саха АССР, Алексеевскай оройуон, Харбалаах бөһүөлэгэ, 18 №-дээх СПТУ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12, ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар — 21-495, уоскай—21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 усл. печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3051.

№ ЗАКАЗА 81.